

Тео од Голден
Ален Ливај

АКО И ТИ САКАШ КНИГИ...

Издавачка куќа САКАМ КНИГИ

www.sakamknigi.mk

На светот има толку многу книги, а толку малку време...

Строго избрани одлични наслови за сите кои сакаат книги
со уникатни приказни достоини за нивното време...

Наслов на оригиналот

Theo of Golden

© Allen Levi, 2023

Copyright © за македонското издание

Издавачка куќа Сакам Книги, 2026

Издавач Издавачка куќа Сакам Книги

Превод од англиски јазик Весна М. Ликар

Лектор Марија Иванова

Уредник Паулина Јамакова-Пејкова

Компјутерска обработка Панче Здравев

Дизајн на корица Диме Спасев

Печатење Печатница Стеда Графика, Скопје - 2026

Тираж 1500 примероци

Сите права за книгата се задржани. Ниту еден дел од ова издание не смее да биде препечатувач, копиран или објавуван во која било форма или на кој било начин во електронските или печатените медиуми, без согласност од издавачот.

Тео од Голден

Ален Ливај

За Каби Калберсон,
во знак на благодарност за нашемо долго пријателство
и како појасеник, само меѓу нас, дека
вешти оми ќе куйиш сѐ примероци од книѓава
ако ти ја посветам тебе.
Како ќе илаиш, во гошова или со картичка?

„Свенатиот ореол на Елен.
Божикните чевли на Ламиша В.
Шишенцето за апчиња на Бобо.
Пронајдениот пердув од одлетана чучурлига.
Октомвриското небо над Оксбоу.
Океанскиот пејзаж во Бископо.
Таа година, во Голден имаше многу синила.“

Од брошура за најава на
уметничка изложба во галеријата „Зила“

ВОВЕД

Тео беше во Голден само една година, од пролет до пролет. Пристигна непосредно пред Велигден, кога Крошната и Шеталиштето беа како океан од расцутени дренови и азалеи. Кога поленот се местеше како тенок слој во лимонова боја врз секоја отворена површина во градот.

Со текот на времето, неговите пријатели ќе дознаеја дека Теа многу сакаше реки. Сеедно дали Дуро од неговото детство, Сена од неговите најсјајни денови, Хадсон од неговото пензионирање или уште пет-шест други реки кои течеа низ неговите различни родни гратчиња, Тео поседуваше крајбрежен инстинкт кој како да го влечеше кон вода во течење. Можеби некаква врска со тоа имаше фактот дека пораснал во крајбрежна земја. Можеби секој син на Португалија го носи во крвта тој вечно патувачки дух на Магелан.

Без оглед на причината, не изненадува што Тео избра да живее до реката Оксбоу додека престојуваше во Голден. Од неговиот заден прозорец свртен кон запад, можеше да ја гледа реката во секој дел од денот. Ако застанеше пред задната врата, три нивоа повисоко, можеше и да ја слуша. Или барем, така велеше.

Во секое место или момент, ако замижеше, можеше да ја почувствува реката, да го насети нејзиното решително тежнеење кон заливот, нејзиното кривулесто патување на југ, нејзиното радосно итање кон Атлантикот.

Само една година. Не толку долго. Но, доволно долго за да создаде сопствена струја во која привлече и други. И не знаејќи, цела една екипа – Ашер, Тони, Елен, Бејзил, десетици други луѓе, ги повлече со себе вителот по име Тео.

Во кој лебдеа.

Пловеа.

Стануваа сè поголеми, сè побрзи.

Итаа кон еден океан за кој на времето знаеја многу малку.

А, кога ќе погледнеа назад во времето, сите тие ќе речеа – како пофалба за тој стар Португалец, со мелодичен глас и со навестена насмевка постојано на усните – дека „срцата“, како што би рекол проповедникот, „срцата ни гореа однатре.“

ПОГЛАВЈЕ 1

Првиот ден минат во Голден, Тео рано се разбуди, ги тргна завесите од прозорецот на неговата хотелска соба и погледна надвор, кон јужњачката мугра. Беше пристигнал претходното попладне од неговиот дом во Њујорк, каде зимата беше во полн ек, со доцна мешавина од снег и мраз достојна за на вести. Летот до Атланта (со приватен млазен авион) и возењето уште подолу на југ кон Голден (со голем линколн со приватен возач) го беа пренесле во свет на топлина, свет расцутен во мноштво нијанси на зелена-та, жолтата, лавандата и на дречливо розовата боја.

Сега, откако се разбуди по убаво ноќно спиење, стоеше веднаш до прозорецот и длабоко вдиша, небаре некако низ прозорските стакла ќе успее да ја вдише утринската свежина. Восхитено се загледа во првите навестувања на пролетта.

Погледот му премина кон запад, кон широкиот, кривулест тек на реката Оксбоу. Над водата лебдеше магла како светла лента.

Од висина на три ката, низ придушената светлина пред изгрејсонцето, Тео препозна голем дел од локалните обележја што претходно ги проучи додека се подготвуваше за ова патување: калдрмисаните улици, Железарницата, старите магацини за памук, прастарите дабови уште од пред Граѓанската војна.

Но, висината од три ката ни од далеку не беше доволна за некој со истражувачки дух како неговиот. Се облече удобно, си го провери изгледот во огледало, си ги поднамести јаката и шалот и го изгасна светлото во собата. На кваката обеси знак „Не вознемирувај“ и по скали слезе во хотелското предворје. Го допре ободот од шеширот во

знак на поздрав кон рецепционерот и излезе во свежото утро, зелен да ги разоуди улиците пред да се исполнат со пешаци и со автомобили.

Со исклучок на едно кафуле и на едно ресторанче, сите други дуќани на главната улица беа затворени. Тео го имаше тротоарот речиси само на свое располагање кога ја почна прошетката.

Немаше испланирано конкретно одредиште или цел. Секогаш кога ќе здогледаше предмет или глетка кои ќе го заинтересираа – зашто, нему светот лесно му будеше заинтересираност – ќе подзастанеше и ќе се задржеше на тоа место сè додека не си ја задоволеше љубопитноста.

На пример, го заинтересира украсот од ковано железо врз фасадата на градбата на аголот. Кој го изработил украсот? Кога? Како?

Го заинтересира составот на тулите во старата, но добро сочувана градба во која сега беше сместена канцеларијата за запишување на колеџ.

Го заинтересира сидната плочка која ја раскажуваше приказната за средишната патека наречена Шеталиште која се постилаше по средината на Главната улица.

(Каде и да живееше или да патуваше, Тео имаше навика да чита ознаки на историски знаменитости, а можеше течно да ги чита на пет јазици.)

Го заинтересира една скулптура, во „модерен винтиџ“ стил, блиску до влезот на факултетот за негуватели.

Особено го заинтересира една птичка која стоеше на една клупа до тротоарот и молеше за трошки.

Тео застана, се наведна малку напред со рацете склопени зад грб, и му прошепоти на молежливото суштество. „Извини, драго пријателче, но утринава немам ништо да ти дадам. Можеби утре? И не жали се повеќе. Радувај се што денес не си во Њујорк.“

Крена од земја празно пивско шише и го фрли во блиската канта за отпадоци.

Во еден момент, извади од џебот зголемувачко стакленце, лупа, и со неа ги проучуваше дречливо виолетовите цветови расцутени на една азалеја.

И така натаму, и така натаму.

Со вакви подзастанувања од заинтересираност, протетката на Тео се претвори во лазење.

Мина само два блока пеш, но дотогаш веќе имаше солиден утрински метеж: тротоарите се исполнија со вревата од студенти и од луѓе кои одеа на работа, а паркинг-местата од двете страни на шеталиштето, претходно празни, сега беа речиси сите исполнети.

Но немаше причина за загриженост.

Тој ден и во догледна иднина, Тео немаше ниеден рок, ниеден состанок, ниедна обврска. Беше слободен да ужива во безгрижноста на незаробената приспособливост и на целосната анонимност.

Беше обичен турист.

Не познаваше жива душа во тоа гратче.

Па, сега... можеби, една.

Не знаеше точно колку долго ќе престојува овде – седмици, месеци, можеби и подолго? – но, во претстојниов краток период, убаво му беше чувството од неговиот нов времен дом.

Прв впечаток: многу пријатно место за престој, а и со соодветно име.

Голден.⁰¹

---

01 Golden (анг.) - Златен/на/но (Оваа и сите други забелешки во книгата се од преведувачката, освен онаму каде што е поинаку забележано.)

ПОГЛАВЈЕ 2

Откако ја заврши бавната прошетка по Широката улица, Тео се врати во малото кафуле крај кое мина претходно тоа утро. Аромата на кофеин висеше како миризлив облак (и функционираше како многу ефикасна реклама) на влезот од дуќанот.

На прозорското стакло веднаш до вратата, со златни букви врз црна основа беше насликана објава за природата на овој бизнис:

Грал

Светла улица и Широка улица

понеделник до четврток, од 6 до 22 часот.

петок и сабота, од 7 до 23 часот.

недела, од 8 до 18 часот.

Кога влезе, Тео длабоко вдиша и ја разгледа просторијата.

Простум, седнати, сами и во групички, луѓе од сите видови, од различни генерации, од различни етнички припадности и во различна облека, се беа собрале како жив доказ за магнетската привлечност на кафулето.

Еден младич кој беше тргнат да заминува, со виолончело на грбот и со шолја кафе во едната рака, вешто се спровнуваше меѓу масите и меѓу гостите кои влегуваа и повремено шепотеше: „Се извинувам“. Брзо и откосо го погледна Тео, му го фати погледот, па се насмевна, кимна со главата и го поздрави. Ваков гест беше невообичаен,

дури и сомнителен, во големите градови во кои Тео беше минал најголем дел од животот, но сега му го возврати гестот на младичот: му кимна со главата и му се насмевна, а потоа застана да почека во кусата редица гости кои чекаа да нарачаат.

Насети дека најверојатно ќе стане редовен муштерија овде, претчувство кое се покажа точно во едната година во која живееше во Голден.

Само кафеџо да е добро колку и амбиенцијош, помисли.

Му изгледаше малку веројатно да му се исполни таа желба.

Тео беше научен на силните кафиња во Европа – *абашанатио* и *кафе џингадо* во Лисабон, *кафе кон лече* во Мадрид, *еспресо* во Болоња, *кафе ноазеи* во Марсеј. Американските кафулиња често го разочаруваа, дури и во Њујорк каде што, за секоја одлична шолја кафе што ќе ја испиеше, мораше да истрпи пет-шест разочарувачки шолји. Му рекле дека има многу високи стандарди за кафето.

Старецот размени поздрави со баристата зад тезгата, порача кафе, го зеде и потоа седна во една фотелја во близина.

Прилично се изненади од квалитетот на еспресото и со одобрување кимна со главата кога првата голтка му го обли јазикот.

Замислено ја разгледуваше просторијата: лицата на гостите, нивните гласови, поздрави и гестови. Колку внимателно ведриот бариста си ја работеше работата; што се правеше на секоја маса.

Но, во прв момент, вниманието му го привлече и сосема му го задржа уметничкото дело кое ги покриваше сидовите во кафулето.

На левиот, на десниот и на задниот сид висеа портрети, вкупно деведесет и два, сите изработени со молив врз бел лист хартија и во црни рамки во три големини. Очигледно, сите ги имаше изработено ист уметник. Збирката како да ги одразуваше во тој момент присутните гости во

кафулето и го опфаќаше целиот спектар на човековиот род – сите возрасти, раси и изрази на лицето.

Портрети, портрети и уште портрети.

Иако беше мошне оддалечен од тие врмени лица, Тео забележа колку детално и прецизно е изработен секој од нив. Во секој од портретите имаше еден квалитет, една живост, нешто кое речиси те убедуваше дека насликаните луѓе на портрети се набљудувачи на „Гралот“, а не обични украси на сидовите овде.

Умот на старецот почна да сплетува фантастична визија: дека секоја од овие деведесет и две рамки всушност е прозорец. Дека секое лице прикажано во рамката стои надвор и однадвор весело сирка и ги гледа гостите внатре. Навечер, кога локалот е затворен, лицата од портретите излегуваат секој од својата рамка, влегуваат во кафулето, се мешаат, разговараат кого виделе и што наслушнале во кафулето тој ден, разменуваат приказни и потоа се враќаат дома во нивните рамки пред кафулето да се отвори.

Се насмева од таа живописна, иако смешна замисла. Вакви мисли често му минуваа низ умот.

Имаше имагинација на поет.

Но, имаше и очи и ум на искусен познавач. Иако лесно ќе се заинтересираше за многу нешта, силно ќе се заинтересираше само за неколку особени. Во таа категорија на силни интереси спаѓаа и портретите.

И така, иако многу посака одблиску и полека да го проучува секој од деведесет и двата цртежи, реши да почека некој посоодветен момент кога во кафулето нема да има толку гости.

Засега, си го пиеше еспресото со мали, внимателни сркања. Лично сметаше дека, ако го пие еспресото поинаку, ќе покаже непочитување, дури и навреда кон уметноста на баристата. Го допи кафето, го зеде шеширот, со нишање во одот и со погледнувања лево-десно излезе од кафулето, па се врати во хотелот.

Подоцна тоа попладне, по ручекот и по попладневната дремка, Тео прошета до реката, полека изоде дел од

поплочената патека од југ кон север, седеше петнаесетина минути со лицето свртено нагоре кон сонцето, па полека се врати во кафулето. Внатре на само неколку маси седеа студенти, инаку беше празно.

Пред тезгата немаше редица кога Тео пристапи за да нарача.

„Добре ни дојдовте повторно“, рече баристата. „Двапати во еден ден.“

Тео се импресионира што младичот го запомнил, особено зашто претходно тој ден имаше многу гости во кафулето.

„Драго момче, утринава ми направивте врвно еспресо. Браво и благодарам. Совршено *je ne sais quoi*.⁰² Се вратив да се напијам уште едно.“

Младичот кратко се насмеа. Не слушаше често француски во „Гралот“. „Па, господине, многу ви благодарам. Ќе настојувам ова сега да ви го направам уште поубаво. Ако не испадне како што треба, слободно кажете ми. Патем, јас сум Шеп. А, вие сте...?“

Шеп пружи рака преку тезгата. Старецот му ја зеде со двете свои. „Пријателите ме викаат Тео. Многу ми е мило што ве запознав.“

Шеп ги забележа прецизниот изговор и странскиот акцент во говорот на старецот.

„И мене ми е мило што ве запознавам вас. Што ве носи во Голден?“

„По работа сум овде, но во моментов многу ме заинтересираа портретите“, рече Тео и покажа кон сидовите. „Утринава ги забележав и се вратив за да ги погледнам повнимателно. Може да ми раскажете нешто за нив?“

Но во меѓувреме, група од четири жени влегоа во кафулето и застапаа во редица да чекаат зад Тео.

„Ќе ми биде мило, г. Тео, штом ќе ми почне паузата. Но, еве нешто за почеток, како за вас. Можеби ќе ви одговори на дел од прашањата. И, кога ќе имаме малку време, сакам да ми раскажувате за вас.“

⁰² *je ne sais quoi* (франц.) преубаво, не може да се опише (буквално, „Не знам што“)

Шеп му даде на Тео примерок од локалното списание, *Злајџен сџангард*. На насловната страница имаше фотографија од кафулето, поточно од влезот, на која беа прикажани сите три сида – левиот, десниот и задниот – и, повеќето портрети. Во средина стоеше Шеп и еден вит, малку сед маж облечен во фармерки, маичка и палто од твид. Под таа фотографија пишуваше, „Уметноста на Гралот.“

Тео го отвори списанието, сврте листови до статијата и почна да чита.

Почна како шега. Како „Што ако?“

Како „Би сакале ли?“

Како „Можеби.“

Кафуле, како уметничка галерија.

Но, токму во тоа се претвори „Грал“, еден од најпопуларните бизниси во центарот на градот. Се наоѓа на аголот меѓу Улицата на светлината и Широката улица, а негови сопственици кои истовремено и го водат, се Шеп и Еди Карлајл, и двајцата родени и пораснати во Голден.

Празната трикатна градба ја купише во раните денови од преродбата на централното градско подрачје и речиси цела година секој викенд и секој слободен миг ги одвојувале за реновирање на приземјето. Кога конечно се завршило со реновирањето, и двајцата дале отказ на работата што ја работеле во банка, два месеци работеле како чираци во едно угледно кафуле во Атланта за да ја научат уметноста на правењето кафе и на крај ги отвориле вратите на нивното кафуле кое веднаш оствари голем промет и заработи критики со пет ѕвездички. „Гралот“ нуди ограничен врвен асортиман пијалаци и лесно печиво.

Од самото отворање, лојалната клиентела го доведе до процут овој бизнис. Благодарение на својата местоположба – оддалечен е на два блока од локации каде се изведуваат разни културни настани, потоа ресторани, бизниси, од судницата, од Школата за уметност и дизајн при Универзитетот на Голден – во „Гралот“ постојано има гости. Ако отидете таму во кое било време, ќе видите најразлични лица меѓу гостите.

А, некои од тие лица воопшто и не ги напуштаат тие простори!

„Гралот“ се наоѓа на неколку улици оддалеченост од домот и студиото на Ашер Глисен, исто така роден жител на Голден и еден од неговите најистакнати уметници. Во текот на неговата кариера, давал приватни часови, бил кустос во Уметничкиот центар Бредлоу, илустрирал бројни реклами и периодични изданија и станал славен како мајстор на уметноста на изработка на портрети.

Кога кафулето се отворило, Глисен бил еден од првите гости кои чекале ред. Тврди дека за само неколку месеци од отворањето на кафулето, овде за кафе потрошил значителен дел од заштедата за пензионирање.

Пред една година, браката Карлајл го поканиле Глисен да изложи дел од своите уметнички творби во кафулето. А, тој ја прифатил идејата и ја раширил до големи размери.

Шеп Карлајл објаснува: „Ашер рече дека има нешто на ум, но не ни кажа што. По околу еден месец, дојде со пет-шест изработени портрети на дел од нашите редовни гости. Се восхитивме. Така почна. На гостите многу им се допаѓа. Некои доаѓаат овде само за да ги погледнат цртежите. Навистина сме горди што ги имаме.“

Во моментов се изложени 92 портрети. Сите се на продажба. Кога еден ќе се продаде, неговото место го зазема следниот.

Глисен има само пофални зборови за кафулето.

„Гралот‘ овде веќе стана институција, вистински епицентар на случувањата. Се обидов да го доловам тоа со портретиве. Мајка ми, исто така сликарка, често ми велеше дека секое лице е приказна за себе. Мислам дека имаше право. Овие цртежи вака собрани се вистинско соседство од свој вид. Нивното поставување на едно место се изведе со многу љубов. Им благодарам на Еди и на Шеп што им дадоа дом.“

Глисен често може да се види во „Гралот“ и на други места низ центарот на градот како, со фотоапарат в раце,

бара материјал за своите дела. Ако се најдете во кафулето, не чудете се ако ве замоли да погледнете кон него. А, ако ве замоли такво нешто, не изненадувајте се ако станете дел од галеријата во „Гралот“.

Во кафулето почнаа да влегуваат и други гости. Додека Шеп им ги подготвуваше нарачките, Тео уште еднаш ја прочита статијата, па стана од столот и пријде до задниот дел од просторијата.

На задниот ѕид во уредни низи беа наредени дванаесет портрети, по четири во три низи. Секој од нив беше композиција со претставена глава и рамена.

Тео од џебот извади очила со метални рамки, ги стави на нос, ги спои дланките зад грб и почна внимателно да ги проучува цртежите на оддалеченост од околу еден метар. Во еден миг, ја наведна главата и гледаше преку горниот раб од рамката; во следниот, ја навали главата настрана и се загледа во цртежите низ стаклата од очилата поставени на врв од носот. Ниту историчарот на уметност во Лувр не ќе беше позанесен или повосхитен од ремек-делата во тој славен музеј одошто беше овој старец од портретите во „Гралот“.

Се доближи уште малку, на некои триесеттина сантиметри од ѕидот, и детално загледуваше секој цртеж, сè до последниот потег на моливот врз нив. Воопшто не забележуваше како времето минува и што се случува во кафулето околу него.

Шеп во меѓувреме ги сработи сите нарачки и го здогледа Тео на другиот крај од просторијата, но реши да не го вознемирува. Беше задоволен што стариот господин толку се внесол во уметноста, но и љубопитен што можеби е причината за толку големата заинтересираност.

Уште како момче, Тео го фасцинираа фините линии и сложената деталност. Мина голем дел од детството сиркајќи низ лупа во разни пердуви, лисја и инсекти во лозјата околу неговиот дом. Го занесуваа пајажините, крилјата на водните коњчиња и долните површини од печурките. Собираше поштенски марки и остана како маѓепсан кога за

првпат ги виде цртежите и скиците од Да Винчи. Како млад човек и подоцна во животот, имаше навика секаде со себе в џеб да носи лупа, подарок од еден негов учител, за да може да ги проучува ситните предмети и детали невидливи со голо око. За некој како него, портретите во „Грал“ беа невидено богатство, ковчег со скапоцени камења, гозба за очите.

Пред секоја рамка, Тео се наведнуваше напред, со малку свиткани колена, како маѓепсан.

Премина кон предниот дел од кафулето и продолжи со внимателното разгледување, во една пригода директно над главите од гостите кои седеа на една маса до сидот. Им се извини што пречи, но не се тргна. За него, секое лице откриваше некое расположение и навестуваше приказна, секое лице наметнуваше понекогаш прашање.

Зошто е толку загрижен човеков?

Зошто е толку повлечена млада жена?

Како би го описал изразот на лицето на она дете?

И, мили Господе, како му успева на уметничкиот толку убедливо и доследно да прикаже секој лик?

Додека ги проучуваше делата, Тео сè повеќе се збунуваше, дури и се загрижуваше, што толку многу од портретите уште беа на продажба. Се запрепасти кога им ги забележа цените. *Само 125 долари за ова? Само 200? Вредат многу повеќе.* Се прашуваше зошто сè уште непродани стојат деведесет и два портрети со ваков квалитет и со ваква цена?

Се задржа пред портретот на млада жена со нежни црти на лицето, без насмевка, со очи загледани право во неговите. Во нив имаше некаква сенишна познатост. *Можно ли е?*

Од неа, го префрли вниманието кон една рамка десно, на која беше нацртано лицето на еден младич загледан кон нешто надвор од рамката, а не во уметникот. Што имаше во тие очи со погледот настрана? Страв? Сомнеж? Презир? Што и да беше, младичот изгledаше како да му е непријатно пред фотоапаратот. Носеше зимска капа и крената јака, што укажуваше на студено време.

Тео речиси цел час внимателно ги разгледуваше портретите кога Шеп конечно му се придружи.

„Сите се посебни, нели?“ рече Шеп додека ги бришеше прстите од кујнска крпа. Кимна со главата кон портретот пред Тео на кој беше прикажан еден млад човек со нервозни очи.

„Пријателов мина низ тешки мигови. Пред некое време во сообраќајна несреќа многу му се повреди ќеркичката. Мајката притоа загина. Не доаѓа често овде, но обично сака само стандардно кафе и понекогаш крем. Мислам дека дури и не знае дека овде виси негов портрет.“

Тео кимна со главата и се сврте кон Шеп.

„Ги познавате ли сите луѓе од овие портрети?“

„Повеќето ги знам по малку. Некои ги познавам ептен добро. Некои воопшто не ги познавам. Уметникот обично им ги запишува имињата со мали букви одзади на рамките, за да знам кои се ако ми треба од некоја причина. Но, г. Тео, пред да зборуваме за нив, ве молам, раскажете ми нешто за вас. Која е вашата приказна? Рековте дека сте нови во градов. Што ве носи овде? Каде е вашиот дом?“

Тео одмавна со раката на сите прашања и кусо одговори:

„Сум живеел на повеќе места. Роден сум и пораснат на северот од Португалија, но долги години живеел во Њујорк. Сè уште имам стан таму, но овде сум дојден малку по работа, па денес домот ми е Голден. Овде сум само еден ден, а веќе го засакав вашиот град. И, г. Шеп, особено ми се допаѓа вашето кафе.“

Учтивиот и неодреден одговор не беше детална приказна на каква се надеваше Шеп, но не сакаше да притиска. Можеби со текот на време господинов ќе му раскаже подолга верзија.

„Ве молам, викајте ме само Шеп. Така ме викаат пријателите. Без тоа, ‘господине’.“

„Секако, благодарам. И, ве молам, вие викајте ме Тео. Кога веќе зборуваме за имиња, зошто местово се вика ‘Грал’?“

Сега на Шеп му дојде редот да избегнува детали. „Убаво звучеше. Деновие ќе ви ја раскажам подолгата приказна. Ја прочитавте ли статијата за портретите?“

Тео кимна со главата. „Ја прочитав, благодарам. Многу интересно.“ Му го подаде списанието на Шеп за да му го врати.

„Господине Шеп – се извинувам, Шеп – едно нешто не разбирам. Зошто луѓето не ги купуваат портретите?“

Шеп направи гримаса, па неколкупати ја навали главата лево па десно и обратно додека бараше соодветен одговор. „И за мене е тоа мистерија, Тео. Знам дека Ашер има многу работа и веројатно не му е потребно уште, но се надевав ова ќе може да создаде добар бизнис за него. Досега не се покажа така. Засега. Лани за Божиќ продадовме многу, но сè уште чекам да се случи големиот пробив. Морам да верувам дека набргу луѓето ќе сфатат колкаво богатство се овие скици. Ашер изработи еден портрет на Еди – мојата сопруга, Аделин – и, тоа ми е еден од најдрагоцените поседи. Ако некогаш ми се запали куќата, тој портрет ќе е едно од првите нешта што ќе ги зграпчам кога ќе бегам.“ Шеп се колебаше. „Многу сакаме што портретите се овде, но посакувам да дојде некој и наеднаш да ги купи сите.“

Тео малку ги рашири очите. Ја поклопи устата со дланка, го стави палецот под брадата, а со показалецот се потапка преку усните.

Шеп погледна кон тезгата. Таму веќе чекаше еден муштерија за наработка.

„Тео, морам да се вратам на работа. Ви благодарам што дојдовте. Знаете, ако станете редовен гостин кај нас, многу е веројатно еден ден и вашиот портрет да заврши на сидот. Добре дојдовте во Голден. Патем, какво беше кафето?“

„Извонредно. *Exceptionnelle! Maravilhoso!*“⁰³ Тео се насмевна, тивко плесна неколкупати со дланките, па го потапка Шеп по надлактицата. Излезе од кафулето, мина

⁰³ Exceptionnelle! (франц.) Исклучително Maravilhoso! (порт.) Чудесно!